

DIN ČUJ. / DERES REF: BEAIVI / DATO:
22.02.2024

MIN ČUJ / VÅR REF: ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:
20/4644-42 Kari Skoglund Sara

Christen Andreas Orvin Wroldsen
Christian Michelsens Gate 40
0568 OSLO

Sametingets innspill til Kvalitetsutvalgets NOU 2023:27 Et nytt system for kvalitetsutvikling – for elvenes læring og trivsel/

Vi viser til høringen av *Kvalitetsutvalgets NOU 2023:27 Et nytt system for kvalitetsutvikling – for elevenes læring og trivsel*, og til Sametingets innlegg på høringskonferansen i Oslo.

Sametinget er fornøyd med at utvalget har trukket frem spesifikke samiske utfordringer, og foreslått gode tiltak.

Sametingsrådet har oppnevnt et medlem til utvalget og dermed sikret samisk representasjon i utvalget. Og Sametinget er spesielt fornøyd med at utvalget *understreker at kvalitetsutviklingssystemet skal være likeverdig for den norske og samiske skolen*. Dette er et godt utgangspunkt.

Sametinget er opptatt av om rapporten svarer på den samiske skolens behov og arbeid som skolene må gjøre for å utvikle den samiske skolen. Belyser rapporten hvilke informasjon lærere, skolealdere og skoleeiere trenger om tilstanden i den samiske skolen, hvilke prøvetyper, kartlegging, informasjon om elevenes skolemiljø og trivsel trenges for å iverksette tiltak for kvalitetsutbedring?

På samme måte som den norske skolen har behov for et nytt system for kvalitetsutvikling, har også den samiske skolen dette behovet. Behovene er de samme, men utfordringene for den samiske skolen og det samiske skoletilbudet skiller seg også ut i forhold til skolene i Norge for øvrig. Den samiske skolehistorien er ung. Så sent som

i 1997 ble det for første gang innført et helhetlig samisk læreplanverk. Den samiske skolen er fortsatt under utvikling.

Sametinget slutter seg til utvalgets konklusjon om at *«Dagens kvalitetsvurderingssystem ikke gir like god informasjon om samiske elever. Dette er blant annet knyttet til at ikke alle undersøkelser og verktøy er tilgjengelig på alle de tre samiske språkene. På grunn av personvern hensyn er det i tillegg begrensninger i hvilken informasjon systemet kan gi om elever som har opplæring i og på samisk. Utvalget understreker at det er viktig å sørge for at innholdet i et kvalitetsutviklingssystem også kan bidra til et kvalitetsutviklingsarbeid som er tilpasset elever som har opplæring i og på samisk»*. (Sitat s. 23)

Sametinget har ved flere anledninger sagt at kunnskapsgrunnlaget om samisk skole er mangelfullt. Vi har blant annet ikke oversikt over antall elever som har opplæring i og på samisk. Det er behov for å fange opp trender i samisk opplæring, både om elevtilgang, frafall og over det totale antallet elever som har fjernundervisningstilbud. Sametinget er bekymret over at statistikken (*samiske tall forteller 14*) viser at det er mange elever som slutter med samisk opplæring, spesielt de elevene som har samisk som andrespråk. For å kunne å kunne snu trenden, er det behov for å vite hvorfor dette frafallet er og hvilket tiltak som må settes gang for å snu denne trenden.

Sametinget er bekymret over det mangelfulle kunnskapsgrunnlaget om samiske elever i skolen, blant annet fordi det mangler verktøy som måler kvaliteten, men også med hensyn til elevenes personvern. Sametinget har gitt innspill blant annet til Kunnskapsdepartementets prosjektet *“Utredning av data i barnehage og skole”* om at systemet må forbedres slik at både personvern hensynet og våre behov for kunnskap om status i den samiske skolen ivaretas.

Mange samiske elever får sin samiskopplæring gjennom fjernundervisning. Det som er bekymringsverdig, er at meldingene fra sektor handler om at organisering av fjernundervisning synes å være tilfeldig. Eksempler på det er at skoleeiere ikke vet nok om samiske elevers rett til opplæring i samisk, om hvilket ansvar de har for samiskopplæringen og hvor de skal finne informasjon om samisk fjernundervisning. Dette er en av grunnene til hvorfor samiskopplæringen kommer sent i gang, for noen flere måneder etter at skoleåret har startet. Videre er det opp til skolene å vurdere om samiskopplæringen eleven får er god nok, og om det er behov for hospitering/språkbad opphold. I opplærings med ny opplæringslov ble ikke retten til hospitering/språkbad styrket.

Utvalget har kommet med flere forslag til tiltak for å få et bredt kunnskapsgrunnlag. Sametinget er fornøyd med at utvalget forslår *«å utvikle verktøy for vurdering av organisering og struktur på samiskopplæringen, også for skoler utenfor det samiske forvaltningsområde»*. Sametinget er opptatt av at det tas høyde for å utvikle verktøy for samisk skole samtidig som det utvikles verktøy for den norske skolen. Eksempelvis er det forslag om *«å videreutvikle nasjonal innsamling av informasjon om skolesektoren gjennom GSI og VIGO, og gjøre en kost-nytte-vurdering av informasjonen som samles inn»*. Det vil være med på få et likeverdig system for den norske og samiske skolen, og på den måten være til nytte for kvaliteten i den samiske skolen.

Kvalitetsutvalget har flere forslag på relevant kompetanse på alle nivåer som Sametinget også støtter, og vil understreke at forslaget om *«et forskningsprogram om kvalitetsutvikling i skolen som en del av Norges forskningsråds portefølje»*, også må omfatte det samiske skolen. De siste årene har det vært lite samiske

forskningsprosjekter i forskningsrådet, jf Sametingets merknad i Meld.St. 13 (2022-23) s.73 «Porteføljestyre SAMISK opplever sterk nedgang i antall søknader. Dette har sannsynligvis sammenheng med at det de siste årene kun er ett prosjekt i året som får finansiering gjennom det samiske programmet»

Det samiske samfunnet står midt inne i en kompetansekrise og behovene vil sannsynligvis øke med årene. Når det gjelder antall samisk lærere, vet vi at det er stort behov for samiskspråklige personell i barnehage- og skole. I *NOU 2022-13 Med videre betydning*, har utvalget foreslått å kartlegge og sikre ulike former for etter- og videreutdanning innenfor kvalitetsutvikling i skolen, som er et godt tiltak for alle lærere. For lærere i den samiske skolen, er det viktig at man ser på organisering av etter- og videreutdanningen. Vi vet at i mange samiske områder kan avstanden til nærmeste universitet eller høyskole være lang, og ikke alle har anledning til å reise langt av gårde for å studere. Ikke finnes det heller mange av de universiteter/ høyskoler som tilbyr utdanning i faget samisk. Desentralisert utdanning i samisk kan være en av løsningene på kompetansekrisen skolen. For å få god kvalitet i undervisningen, er det nødvendig med godt kvalifiserte lærere, og dette gjelder også for læreren i den samiske skolen.

Sametinget er særlig fornøyd med at utvalget foreslår *at nasjonale og lokale myndigheter skal legge til rette for profesjonsfaglige nettverk for lærere, skoleledere og skoleeiere i arbeidet med kvalitetsutvikling*. Sametinget har også fremmet dette i *St.Meld 13. Samisk. språk, kultur og samfunnsliv- Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning s 42* « På grunnlag av dette viktige prinsippet, ser Sametinget behov for å etablere et nasjonalt nettverk blant skoler med stor andel samiske elever for å dele erfaringer og sammen utvikle den samiske skolen. Et slikt nettverk ville også kunne være nyttig for de mange lærere utenfor forvaltningsområdet, som ikke har et samisk fagmiljø å samarbeide og å støtte seg på og føler på belastningen om å være alene innenfor sitt fagfelt». Et godt nettverk og et godt profesjonsfellesskap er nødvendig, særlig for lærere som er alene om å undervise i et fag, og som ikke har andre kollegaer på skolen eller i kommunen til å diskutere faget med. Dette er virkeligheten for mange samiske lærere. Sametinget mener det er viktig med et godt nettverk der man kan diskutere undervisningsformer, utfordringer, vurdering og eksempelvis å sette standpunktvurdering. Vi vet også at det er stor konkurranse om samiskspråklige ressurser i de samiske samfunnene. Læreryrket må oppleves som attraktivt, og det må legges til rette for at lærere har tilgang til etter- og videreutdanning med gode permisjonsordninger. Et viktig grep for å løfte kvaliteten i skolen er også at de mange som er i læreryrket, men som ikke er kvalifisert, må få mulighet til utdanning / videreutdanning som gir dem formell kompetanse.

Utvalget foreslår å *avvikle nasjonale prøver og utvikle nye læringsstøttete prøver*. Sametinget forventer at de nye læringsstøttete prøvene også skal tilrettelegges og tilpasses den samiske skolen og eleven.

Utvalget foreslår at skolemiljøundersøkelsen erstatter dagens elevundersøkelse og Sametinget ser positivt på at utvalget har ivaretatt samiske elever behov innenfor dette feltet. Sametinget mener det må utvikles verktøy som også følger opp alvorlige hendelser i skolemiljøet. Vi vet at alvorlige hendelser påvirker skolehverdagen for våre elever og viser her blant annet til NIM undersøkelsen som avdekker samehets som alvorlig problem for samiske ungdommer.

Oppsummering

Sametinget slutter seg til utvalgets konklusjon om at «*Dagens kvalitetsvurderingssystem*

ikke gir like god informasjon om samiske elever.

I gjeldende kvalitetsvurderingssystem har personvern vært et hinder for å få informasjon om samiske elevers faglige utvikling. Det er så få samiske elever at det er lett å finne ut hvem disse er i statistikkene. I oppfølgingen av kvalitetsutvalgets rapport forventer Sametinget at departementet legger til rette for at skolene, Sametinget og Regjeringen skal få informasjon om samiske elevers utvikling, samtidig som at personvernet blir ivaretatt på en god måte. For Sametinget er det viktig at det finnes tilgjengelig informasjon om hvordan samiske elever ferdigheter utvikles, og informasjon om elevenes oppnåelse av kompetansemålene og øvrige forventninger i de nye læreplanene!

Utvalget har videreført mange av dagens tiltak, som elevundersøkelsen og nasjonale prøver, men disse har byttet navn og fått en annen innretning for å få informasjon – der nøkkelordene er hvordan nasjonale prøver skal utformes og oppfølges, kvalitetsutviklingsprosesser, elevmedvirkning, dialog, samspill og samarbeid. Det gjenstår å se hvordan dette kan løses i praksis, Sametinget vil følge de videre prosessene tett.

Sametingets oppfølging av denne NOUen vil primært skje gjennom dialog og konsultasjoner med departementet.

Dearvuodaiguin / Med vennlig hilsen

Brita Oskal Eira
juogushoavda / seksjonssjef

Kari Skoglund Sara
seniorráđđeaddi/seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga.